

ROZMNOŻYĆ (212) *vb pf*

roz- (211), rof- (1).

Oba o jasne.

inf rozmnożyć (32). ◇ *fut* 1 sg rozmnożę (40). ◇ 2 sg rozmnożysz (2). ◇ 3 sg rozmnoży (22). ◇ 2 pl rozmnożycie (2). ◇ 3 pl rozmnożą (2). ◇ *praet* 1 sg m rozmnożyłem (1). ◇ 2 sg m rozmnożyłeś, -eś, -ś rozmnożył (17). *f* rozmnożyłaś (1). ◇ 3 sg m rozmnożył (46). *f* rozmnożyła (2). ◇ 2 pl m pers -eście rozmnożyli (1). ◇ 3 pl m pers rozmnożyli (8). *subst* rozmnożyły (2). ◇ *plusq* 2 sg m -ś był rozmnożył (1). ◇ 3 sg m był rozmnożył (1). ◇ *imp* 2 sg rozmn(o)ż (9). ◇ 3 sg niech, niechaj rozmnoży (3), rozmn(o)ż (1) *HistRzym*. ◇ *con* 1 sg m bych rozmnożył (1). ◇ 3 sg m by rozmnożył (8). ◇ 2 pl m pers byście rozmnożyli (2). ◇ 3 pl m pers by rozmnożyli (4). ◇ *con praet* 3 sg m by był rozmnożył (1). ◇ *part praet act* rozmnożywszy (3).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI w. (jeden z niżej notowanych przykładów) oraz s.v. rozmnożyto.

1. Powiększyć; *augere Miech, Vulg, Modrz, JanPrzyw; multiplicare Miech, Vulg, PolAnt, Modrz* [w tym: *kogo, co* (203)] (205) :

a. *Pod względem wielkości wymiennych: ilości, rozmiarów, objętości, wartości materialnej* (118) : SWiętá Ewanieliá pokładá/ iij pán Iezus dwa krotz rozmnożył chléb a nakármil wielé tyfięcy ludzi *OpecŻyw* 52, 92; *WróbŻołt* 64/11; *Leop Os* 10/1; Chodziłás też do krolá z oliwą y rozmnożyłás oleyki twoie *BudBib Is* 57/9, I 329a *marg; BudNT* 2.*Cor* 9/10; A ták niechby do nich [*do skrzynek dla ubogich*] káždy kładł/ ileby mu iego pobożna chęć poradziła. Rozmnoży Pan Bog tákowe iálmuzny: y dawaiącym/ że im zázwdy będzie doftawáło zkądby dawáli: y biorącym/ iefli będą íkromnie prosić/ pobożnie brác/ á miernie tego vzywác. *ModrzBaz* [38]v; [*Dunin*] kilká ábo kilka dzieiás z ciofánego kámieniá Kościólow zmurował/ lecz tego ná ták wielkie Kroleftwo nie wiele było: Niemcy dopiero w Polfcze mury rozmnożyli. *GórnRozm* L4; *WujNT* 115.

rozmnożyć komu (1): Wízedł Heliałz do vbogiej wdowy y mąkę iey y żywność rozmnożył. *SkarKaz* 579a.

rozmnożyć czym (1): Błogołławił tedy rybam onym/ to ieft przeżegnał ie/ y tym przeżegnaniem y błogołławieńftwem rozmnożył ie. *WujNT* 155.

Zwrot: »obfitość [czego] rozmnożyć« (1): Chwalże wierne Ieruzálem iuz Páná tákowego/ [...] Ktory pokoy w gránicach twych wízędy ławnie záłożył/ A obfitość zboża w tobie k twey żywności rozmnożył. *LubPs* ff2v.

Szereg: »przysporzyć a rozmnożyć« (1): A o tym fię nawięcey łtarać mamy/ iżebyłmy ty [*księgi*] ktorychelmy od przodkow názych doftali/ ieflibiłmy łami łnadź ich przísporzić a rozmnożyć niemogli/ potomnym ludziom całé á nienarułzone zoftawiali *KwiatKsiąż* Hv.

Przen (2) : *Rozmnoży zaśiewki wálze* [2.*Cor* 9/10].) To ieft y dobrá docześne/ y dobrá duchowne/ przez ktorebyście zbáwieni byli. *WujNT* 640.

Szereg: »i rozmnożyć i przysporzyć« (1): A ktory dodáie nášienia šíęiacemu; doda też chlebá ku iedzeniu: y rozmnoży zaśiewki wálze/ y przyłporzy [*et multiplicabit ... et augebit*] vrodzáiow ípráwiedliwości wálzey. *WujNT* 2.*Cor* 9/10.

a. *O ludziach* (80) :

αα. O zbiorowościach ludzkich: uczynić licznym, liczniejszym (73): Strus mu [Selimowi, który nazwał się biczem Bożym] zaráz zátym rzekł: Ieśliś ieft bicż Boży/ Czemułz tedy ten twoy bicż dobrych nie rozmnoży? A złych czemu nie karze/ co lud Boży trapią *BielSen* 8.

rozmnożyć komu (1): Rozmnożył mu [św. Piotrowi] Pan Bog trzodę vcźniow iego/ iłz im inych mieyfc łzukác muśiał/ y pobudował kłaźtorow niemáło *SkarŻyw* 472.

Zwrot: »w liczbie rozmnożyć« (2): Y pilnie trzodę onę ípráwuiać/ [św. Niceta] prętko kłaźtor on wliđźbie łług Bożych y w cnotách dołkonałości/ rozmnożył. *SkarŻyw* 298, 463.

ααα. Przez liczne potomstwo w wielu pokoleniach uczynić wielkim narodem; o pojedynczej osobie: uczynić protoplastą wielkiego narodu; *crescere facere* *Vulg*; *multiplicare facere* *PolAnt* (69) : y nalazł [Lech] Słáfkie y Wielkiey polłki krainy pułte y nieśprawiane robotą tamże łwe wśzytkie rozładziwfy, rozmnożył Lechi ktore Polaki zowá. *MiechGlab* 43; *RejPs* 161; *RejJóz* P7v; Ale potomśtwo z Iudy [Pan] łobyie wdzyęcźne obrał/ [...] Zá łtałóć ktorą w nich znał dziwnye ye rozmnożył. *LubPs* S2, ff4v; Y vcźynię łnimi przymierze pokoiu/ vmowá wieczna im będzie: y vgruntuie ie/ y rozmnożę/ á dam połwięczenie moje pośzrod ich ná wieki. *Leop Ez* 37/26, *Gen* 26/24, *Is* 9/3, *Zach* 10/8; A ia załožę przymierze łwe miedzy mną y miedzy tobą/ á nádder cię rozmnożę. *BibRadz Gen* 17/2, *Gen* 16/10, 17/6; *BielKron* 335; (*marg*) Przecź Pan chociay w gniewie rozmnożył człowieká. (–) A niechcąc pułto zołtáwić mieyfcá onego/ s kthorego był łtracił czártá niewiernego/ dopuścił łie tu rozmnożyć człowiekowi onemu [...]/ áby [...] ołádzil im ono mieyfcie *RejPos* 53, 15; Y w wiedzy cię Iehowá Bog twoy do ziemie/ ktorą poliedli byli oycowie twoi/ y poliądziesz iá/ á zdárzy cię/ y rozmnoży cię nád oycie twoie *BudBib Deut* 30/5, *Gen* 17/20, *Deut* 1/10, *1.Par* 4/38, *Is* 9/3, *Ez* 37/26, *Bar* 2/30; Oto ia czynię z tobą przymierze moje/ á będziesz oycem wiela narodow. Ia rozmnożę cię bárzo/ y vcźynięc to że z ciebie wiele narodow wynidzie *CzechRozm* 75, 75, 116v; Syn Izáków nád Nilem śiadł przeźrzoczyłym: Gdzie pan lud łwóy ták wielce rozmnożył/ że go Silnieyłzym nieprziációl vcźynil iego. *KochPs* 158; *SkarŻyw* 263, 478; Y on Eneas z Troiey [...] Afryckie pierwey brzegi/ potym Włółkie łtrony Ofiadł/ narod rozmnożył Troiáńłki łtrapiony. *StryjKron* 56; [Panie] Niech wśzędý ná ráłunek mnie twa łáłká łtanie/ Byś nas ná świát łtworzył/ nie cięłzkać to byłá/ Zniłzcźzone potopem/ twa moc rozmnożyłá *GrabowSet C*; *WujNT Hebr* 6/14; [SkarKaz 508a (Linde)].

rozmnożyć komu [„sobie”] (2): Powłtań moźny Boże rácz łam zyemyę ładzić/ To dzyedzictwo twoye rácz łáłkáwye rzádzic/ Coś ye łobyie ze włłech narodow rozmnożył *LubPs* S5v, T5.

rozmnożyć gdzie (8): Iawan thedy przy morzu Ionłkim rozmnożył Graeki [*Graecos edidit et multiplicavit*], takieź y Słowaki Eoliki y Heladiki á to przez łina Helię. *MiechGlab* 42; Y był myełłkáyac w zyemi Chám czáfu nyemáłego/ A rozmnożył tám obfitoć narodu łwoyego *LubPs* Y; *Leop Gen* 41/52; *OrzRozm* K4; *BielKron* 11, 17v; *RejPos* 53v; gdyżeś miły Pánie według łwey wielkości/ rozmnożył łyny ludzkie w tey ziemłkiey niłkości *ArtKanc* Q3v.

W przeciwstawieniu: »rozmnożyć ... być umniejszony« (1): A odwołam ie záłie do ziemie kthorám przyłiągł oycom ich/ Abráhámowi/ Izáákowi/ y Iakobowi/ y będą w niey pánowác y rozmnożę ie/ á nie będą vmnieyłłeni. *Leop Bar* 2/33[34].

W porównaniach (13): *Leop Gen* 26/4; A potomśtwo tve ták rozmnożę iáko proch ziemłki [*ponam semen tuum sicut pulverem terrae*] *BibRadz Gen* 13/16, *Gen* 22/17, *Eccli* 44/21; *BielKron* 11v, 13, 14;

Támże błogosławił synowi onemu [Izaakowi]/ á obyecał iáko gwiazdy niebieskые rozmnożyć narod á potomstwo iego. *RejPos* 42, 297v; *BudBib Eccli* 44/21; A vbogiého zás pan w przypadku záłożył/ Y iáko ftádo owiec rozmnożył. *KochPs* 166; [Bóg do Abrahama:] vbłogosławię cię y rozmnożę plemię twoie iáko gwiazdy ná niebie/ y iáko piálek ná brzegách morfkich *SkarŻyw* 286; *KolakSzczęśl* C3.

W charakterystycznych połączeniach: rozmnożyć człowieka, lud, narod(y) (8), obfitość narodu, plemię (4), potomstwo (potomki) (12), rodzaj, syny ludzkie; rozmnożyć barzo (3), nadder, (barzo) wielce (5).

*Zwroty: »rozmnożyć od narodu do narodu« (1): Witay ziemió święta nam z dawná od bogow obiecaná/ zdrowo nas w łobie záchoway á rozmnoż od narodu do narodu ná wieki wieczne *BielKron* 318.*

»rozmnożyć w wielki narod (a. lud), na wielki lud« = *facere a. ponere in gentem magnam PolAnt* [szyk *zmienny*] (4:2): rzekł mu [Jakubowi] bog/ [...] nieboý fię ále idz do eiptu bo wim ia cyebye rozmnożę w wielký lud *HistJóz Ev; BibRadz Gen* 21/18; rzekł Pan Bog do Abráámá: Wynidź s łwey zyemie y z oycá twego domu y przyrodzonych twoich/ á podź do zyemie którą tobie vkażę/ á tám cie rozmnożę ná wielki lud. *BielKron* 11, 17v; *BudBib Gen* 12/2; *PowodPr* 13.

»w potomkoch (a. w potomstwie) rozmnożyć« (2): *KlerWes* A; Ktore obrzezanie nie zarádzi było/ gdy Abráhám vwierzył iż go BOG w potomstwie rozmnożyć miał [...] ále potym nie rychło *CzechRozm* 75v.

»rozmnożyć rozmnożyto« (1): [Anioł do Agar służebnicy Sary:] Rozmnożę/ mowi rozmnożyłtho plemię twoie [*Multiplicans ... multiplicabo semen tuum*]/ á nie będzie mogło być zliczone dla wielkości. *Leop Gen* 16/10.

*Szeregi: »rozpłodzić i rozmnożyć« (1): Y rzekł do mnie: oto cię rofpłodzę y rozmnożę cię [*crescere facio te et multiplicari faciam te*]/ y vczynię cię zgromádeniem ludzi *BudBib Gen* 48/4.*

»(i) rozrodzić i rozmnożyć« = *crescere facere et multiplicare facere PolAnt* [szyk 2:1] (3): A oto będę błogosławił iemu [Ismaelowi]/ y rozrodzę go/ y rozmnożę go bárzo wielce: Dwoienaście Książąt z niego fię národzą/ á rozszerzę z niego wielki narod. *BibRadz Gen* 17/20, *Gen* 28/3, *Lev* 26/9.

»rozmnożyć i rozszerzyć« (1): A Chamowe potomstwo [Noe] przeklął mowiąc: Rozmnoż Pánie Boże Sema/ y rozszerz Iaphetá y Potomki iego náwieki/ á Cham niech będzie sługą ich/ z potomkami łwoimi wiecznie. *StrykKron* 6.

Przen [komu („sobie”)] (1): iż gdy sie iuz thá niewiáltá vfpokoilá ná oney pułzczy/ tárgnął sie łmok ná potomstwo iey/ ktore oná łobie rozmnożyłá wiernemi á prawdziwemi náukámi łwemi *RejAp* 104v.

ββ. *O indywidualnych osobach: dać lub mieć potomstwo w pierwszym pokoleniu (5):* Weyzrzyćie na Awrahámá oycá łwego/ y ná Sarę rodzicielkę wálżę/ bo iednego wezwałem go/ y vbłogosławiłem go/ á rozmnożyłem go. *BudBib Is* 51/2.

*rozmnożyć z kim (2): BibRadz *3; áby cię Pan Bog raczył pomnożyć s tą niewiáltą którą bierziesz do łwego domu/ iáko rozmnożył Iakobá z Liá á Rachel *BielKron* 53v.*

*Zwroty: »rozmnożyć w dziatkach« (1): P. Bog mu [Jakubowi] łam wielce nágrodził: [...] y ktemu rozmnożył go wdziatkách iłz po dwudzieftu lat/ dwánaście mu łynow dał P. Bog/ á iednę corkę. *SkarŻyw* 347.*

»rozmnożyć potomstwo« (1): Ani synowie wálzy rozmnożą potomstwá [*procreationem non facient*]/ bo opuścili rozkazanie moje *BudBib 4.Esdr 1/34*.

γγ. *O terytorium: zaludnić* (2) : gdy Adámá pan bog z Ewą w ładło małżeńskie wprawił y rozkazał/ áby płód wywyodzili á fwyát rozmnożyli. *GliczKsiąż B6v*; Angelczykowie też y Scotowie [...] początki łwoie wywodzą/ od Albiny Krolewny Syryjskiej/ która z trzydzieściami y dwiema Siostr łwoich/ pobiwłzy mężę łwoie/ [...] do Angliey Morzem przyżeglowály/ y rozmnożyły Angelkie Krolestwo. *StryjKron 61*.

β. *O zwierzętach: rozplodzić, wyhodować* (1) : Pan zdarzył/ że y łami wnet łye rozrodzili/ Y wielkie mnostwo łtad rozmnożyli. *KochPs 166*.

γ. *O roślinach: rozplenić, rozsiać, rozkrzewić* (7) : Náviedziłes ziemię y nápoiles iá [...]. rozmnoz [!] włfłthkie zniey rolnące *Leop Ps 64/11*.

Zwrot: »hojnie rozmnożyć« (1): O włzechmogący Boże [...] / my teraz łiebie prołimy/ żebył zboże náłże záłiane/ y ktore łiac mamy raczył hojnie rozmnożyć/ áby kłósiłto rołło *StryjKron 160*.

Przen (5) : *RejPs 120v*; Owa Bog czálu łwego włpomni Dzyeciartkowłkie/ S tey máłey łatorólki rozmnoży Tákowłkie. *PapPan H2v*.

rozmnożyć komu [„sobie”] (2): Iedno rácz łáfkáwem wzrokiem łwem wezrzec ná nas [...] / włłákes ty łobie łam tę winnicę rozmnożył na tem miejscu z ktoregoł wymiotáł łprzeciwniki łwoie. *RejPs 120*; *RejPos 58v*.

Szeregi: »rozsiać a rozmnożyć« (1): Iż nieprzyiaciel przyłzedłszy w nocy/ tho iest/ chytrze/ łicho/ á potáiemnie/ rozłiał á rozmnożył ten złóciwy kákol/ w wiernym nálieniu iego *RejPos 54*.

»uszczeplić a rozmnożyć« (1): [*W Ewangelii Pan ukazał sprawę łwego krolestwa*] A zwłázczá thego ktore tu łoby ná tym łwiecie [...] nie ináczey iedno iáko wdzięczną winnicę ku rozkołzam łwoim/ włzczepić á rozmnożyć raczył *RejPos 58v*.

δ. *O terytorium: rozszerzyć; dilatare Miech* (4) :

rozmnożyć czym (1): Szofłi krol Turecki był Mahomet ktori dani ciełskie poddanym włtawiał, y pańłtwo łwe náiazdami rozmnożył. *MiechGlab 67*.

W połączeniu szeregowym (1): Ktoby oyczyznę á miełce vrodzenia łwego rozłszerzył/ rozmnożył/ ozdobił/ vbogácił/ áby w licłbie Bogow niełmiertelnych był. *GostGospSieb +3*.

Zwrot: »pańłtwo rozmnożyć« = *dominium et imperium augere, fines imperii dilatare Miech* (3): Po łmierci Otomanowey náłtał iego łin Archanes w łchwołci panowania y włmiałoci oyczy podobien/ ale w rzeczach walecznych daleko łprawniełzy. A przetho pańłtwo od oyczy nabyte: nie tilko zachował ale też rozmnożył *MiechGlab 65, 67*; *SkarŻyw 358*.

ε. *O latach łycia: wydłużyć* (2) :

W porównaniu (1): *Leop Iob 29/18 cf* »rozmnożyć dni«.

Zwoty: »rozmnożyć dni« = *żyć długo* (1): Y mawiałem/ w gniazdeczku łwym vmrę/ á iáko drzewo Pálmowe rozmnożę dni [*multiplicabo dies*]. *Leop Iob 29/18*.

»rozmnożyć dni długość« = *dać długie łycie* (1): Swyádectwá twe Pánye náłz były ná włłem wyerne/ W ktorycheł nam okazał dobroci nyezmyerne/ Słuffe tedy ná twoy dom chowác gi w łwiátołci/ Gdyżes hojnye rozmnożył dni yego długołci *LubPs V3*.

»hojnie rozmnożyć« (1): *LubPs V3 cf* »rozmnożyć dni długość«.

§. O bogactwie (8) :

αα. O majątku, dochodach: podnieść wartość, przysporzyć (7) : (*marg*) Przecz się prawdzie dziśieifzy heretikowie (przeciwią (-) Jedni aby tą drogą i przykrywką (nadnie a wrzeczy dobrem obyczajem moc i bogactwa (swoie rozmnożyli *MurzNT 108v; GostGospSieb +3; Błogośławił P. Bog domowi Egipczyaniną dla Iozephá/ y rozmnożył majątność jego y domá/ y w polu. SkarKaz 579a.*

rozmnożyć komu (1): Y gdy go [Aleksandra] pánowie karáli kiedy w (kár)bie nic nie bywało/ tedy powiedział: Iż to pewnieifzy v mnie (kár) o to (ci) co ie widzicie/ ktorzy mnie wiele (kár)bow rozmnożyć mogą. RejZwierc 44v.

rozmnożyć czym (1): [nie ma nic bardziej użytecznego dla szlachcica niż spisany dozór domowy] (tak) że tylko to czytáiąc/ [...] może Niderlándskiego gośpodárstwa nie widząc domowym (bár)zo dobrze dom rozmnożyć. GostGospSieb +3v.

rozmnożyć w czym (1): y bogośławił pan bog domowi onego páná dla Iozefa/ y rozmnożył (tak) w domiech/ wrolach w(ł)ytko jego ymienye HistJóz A3.

W charakterystycznych połączeniach: bogactwa rozmnożyć, dom, imienie, majątność (2), wiele skarbow.

Zwrot: »rozmnożyć bogactwy« (1): Vifitafti terram et inebriafti eam: multiplicafti locupletare eam. Nawiedziłeś ziemię miły panie/ y vpoifeś ią y rozmnożyłeś ią bogactwy wielkimi. WróbZólt 64/10.

ββ. O człowieku: wzbogacić (1): A Pan (bár)zo wielce vbłogośławił páná mego (*marg*) Rozmnożył wzbogácił/ iáko fię niżej w drugich słowiech okázuie. (-)/ y zacnie go wywyżził/ á nádał mu dofyć/ owiec/ wołow/ (srebrá)/ złotá/ (sług)/ (służebnic)/ wielbładow y ołow. *BibRadz Gen 24/35.*

b. Pod względem wielkości niewymiernych; *ampliare JanStat; amplificare Vulg (87) :*

α. O intensywności: nasilić, uczynić mocniejszym, wzbudzić (63) :

αα. O zjawiskach fizycznych (1) : [*Pan*] Wypuścił (s)trzały (swoie)/ y rozmiotłał ie: gromy rozmnożył/ y zámácił imi. *Leop Ps 17/15.*

ββ. O zjawiskach psychicznych, cechach, sytuacjach (62) : *Multiplicafti magnificentiam tuam et conuerfus confolatus es me. Rozmnożyłeś miły panie wielmożność twą á obrociwfiży fie ku mnie pociefzyłeś mie. WróbZólt 70/21; A (tak) miły pánie [...] rozmnożywfiży pokoy (s)łáskáwy między niemi [między twoimi wiernymi] (przeciwnikom) ich y (swoim) racz według ich záflugi záplácić. RejPs 193, 90v; Słońce áby w dzyeń (s)wycięło ná to ye [*Pan*] przełożył/ A ná wyeki miłofierdzye (s)we (s)wycięte rozmnożył *LubPs dd5, B3v, E4v, I4v, K2, Q3v, dd2v; KrowObr 225; Ale gdyby pomiernie then pod(kár)bi Boży/ Vżywał (swoich) (s)tanow/ siła ten rozmnoży/ Pociuchy Pánu (s)wemu/ á z jego owczarnie/ Siła fie ich do wyzfiżey do niebá pogárnice. RejWiz 71v; Bo gdzieby on [*Bóg*] nierozmnożył miłofierdzia (s)wego/ wfiłákby niebył ożywion (s)wiát z thymi kthorzy będą dziedzićzyć ná nim. Leop 4.Esdr 7/66[67], Num 32/14, Iob 9/17, Eccli 50/15; Tedy fie ia też wam przeciwnem (s)thánę/ á fiedrń kroć wycięzłe pomfiły rozmnożę nád wámi prze złości wáłze. BibRadz Lev 26/24, Lev 26/18; á gdy modlitwy rozmnożycie/ nie wfiłyzję ich. BielKron 94, 2, 29; RejAp 178v; Podziękował iemu [*Anatagorowi*] Apollon rzekąc: Zdrow bądź y ty cny człowiecze [!]/ á ten ktory wfiżem władnie twą rozmnoż (s)część. HistRzym 22v; Czynić też to (s)zálem raczy y nád wiernymi (s)wemi/ iż dopuści (s)czá**

im też pływác á topić fie w tych nawálnoćiach światá tego [...]. A to dla tego/ áby doświádfzył wiáry á ftałości ich [...]/ á pothym áby vkazał hoynieyfzú lálkę nád nimi/ á rozmnożył zaplátę ich. *RejPos* 49; A wzbudźmy go wiernemi proźbámi fwemi/ zupełná nádzieiá wołáiac do niego: Pánie rá TUY nas [...]: pewnieć nie opuści nas/ á pewnieć rozmnoży pociechy náłze. *RejPos* 51, 49, 60v, 61, 180v; *KochPs* 175; Zá iego wieku iufz fię bárzo ludzie rozkrzewili/ á mnożác fię ciáły/ y złość tefz y niepráwość rozmnożyli. *SkarŻyw* 269; RIngolt Algimuntowic [...]/ ktory ono był naprzod z Zmodźkich lálkiń wyfzedwfy w Ruśi moc fwoię rozmnożył/ po fmierci Oycá [...] ná Xięftwo Rufkie/ Podlálkie/ y Siewierkie podniefion *StryjKron* 285; *WerKaz* 292; *ArtKanc* M18, P5; Te/ vwefel Pánie/ tych rozmnoż rádości/ Co mych póciech widzieć prágná/ z twej lutości. *GrabowSet* T4, Rv; *LatHar* 562; *SarnStat* 886.

rozmnożyć komu (4): *LubPs* ee; Macte virtute puer esto, Dziękuy pánu Bogu zá tę cnotę którą cie obdárził/ álbo/ O ty dziecię day ci boże fzcęście ku twej cnoćie y niechay ci yá rozmnoży. *Mqcz* 203a; *RejPos* 50; A chcąc od obywatelów Królestwá náłżego fzkody/ vćifki/ prace/ y naklády oddálíc/ á póżytki y rozmnożenie im y náłżemu Máieftatu Królewfkému część [!] y poczcíwość rozmnożyć: Księgi práwá [...] położyliemy *SarnStat* 955.

rozmnożyć na kogo [= *komu*] (1): A iefli nie będyefz fłuchał iego/ rozmnoży ná cię Pan Bog plagi nagorfze y niemocy *BielKron* 45.

rozmnożyć czym (3): *BielŻyw* [126]; Co iefliby kto nieumiejętność fwoię rozmnożył złościá/ ázazby mu on iego vrząd niedáł do tego przyczyny/ áby miałto fpraw vżywał fwey woli: á miałto fprawiedliwego karánia/ áby krzywde czynił? *ModrzBaz* [41]; *LatHar* 417.

rozmnożyć w kim (8): *OpecŻyw* 166v; *PatKaz II* 43v; A on [*kapłan*] iako pófel boży Wnet wnim [*w grzeszniku*] nádzieię rofmnoży. *RejKup* k7; Tedy Ezdrafz fthánawfzy mowił do nich/ Wyście zle vczynili żeście poymowáli żony obce/ ábowiemeście tak rozmnożyli grzechy w Izráelu [*ut adderetis ad peccata Israel*]. *BibRadz* 3.*Esdr* 9/7; *BiałKat* 26; Rácźże nam Pánie oczy wzyfłtkim otworzyć/ á z lálki fwey świętey to rácz w nas rozmnożyć/ ábyfmy w nowości żywotá chodźili/ á ciebie w chwale twej tám wiecznie widźieli. *ArtKanc* N4v, E6v; Niezwyciężonego rycerzá twoiego Floryaná/ Chryfte Pánie/ modlitwá vbłagány/ rácz nas z grzechow náłżych wyfwobodźić: á załługámi iego/ lálkę twá w nas obfićie rozmnożyć *LatHar* 417.

W połączeniu szeregowym (1): A przetoż miey to w obyczáiu/ o iákałkolwiek miánowicie cnotę prośić Páná tego záwždy/ kiedy tey śwíatości vżywał/ ábyć iá dáć/ ábo záchowác/ ábo rozmnożyć raczył. *LatHar* 205.

W charakterystycznych połączeniach: *rozmnożyć boleści, chwałę, cnotę, cześć* (3), *dobra(-o)* (3), *frasunki, gniew, grzech(y)* (2), *łaskę* (2), *miłosierdzie* (2), *miłość* (2), *moc* (2), *modlitwy, nadzieję, nędze, niemocy, niepráwość, nieumiejętność, obietnicę, ofiarę, plagi, pociechy(-ę)* (12), *poczcíwość, pokoj, pomsty* (2), *radości* (3), *rany, smutek, trudności, uciski, wielmożność(i)* (3), *zaplátę* (3), *złość, žal, żalości*.

Zwroty: »hojnie rozmnożyć« (3): *LubPs* Z5v; A iż dobrym á wiernym fwym/ [*Pan*] nigdy nie omiefzka ná wfpomożenie ich/ á hoynie vmie kiedy raczy rozmnożyć pociechę ich. *RejPos* 49v, 46v.

»rozmnożyć obficie« [szyk zmienny] (2): Potym też rzekł do niewiałyty. Rozmnożę obficie [Multiplicando multiplicabo] boleści thwoie y poczęcie thwe *BibRadz Gen 3/16; LatHar 417.*

»rozmnożyć szYROKO (a. szyrzej)« [szyk zmienny] (2): nic fie nie lę kay/ nic fie nie fráfuy/ iefli fie odwlecze/ ábo ná co inżzego obroci prósbá twoiá/ iedno mocno vtwardź wiarę á nádzieie o Pánu swoim [...]/ á nic go nie doćikay vporem swoim/ chcefzli áby on szyrzej rozmnożył zapłatę á pociechę twoię. *RejPos 46v; RejZwierc 176.*

W przeni (1) :

Zwrot: »w sercu rozmnożyć« (1): Nieprzyaciół twoich żal w sercach rozmnożę GrabowSet D2.

β. *O znaczeniu i zasięgu: utwierdzić, rozwinąć, rozszerzyć (24) :*

αα. *O Kościele i Królestwie Bożym (4) :* y [św. Piotr] tak bárzo Rzymfki Kościół rozmnożył/ ifz fię fláwa wiary ich [...] po wśytkim świecie rozszerzyłá. *SkarŻyw 600; Rącz nas Oycze nász poćiefzyć/ krolestwo thwoie rozmnożyć ArtKanc M18v, H2.*

rozmnożyć gdzie (1): [ojciec św. Juliany] Służne odniośł zá swe okrucieństwo y niepokiáne ferce/ karanie/ tu ná ziemi/ y tám wieczne. ktorego Chryfte nas vchoway á rozmnoźł flawę twoię wżędzie. SkarŻyw 152.

ββ. *O narodzie (2) :* A tak ci [Litwini] zhárdzyeli że thwego [królu] rokázania máło dbáią. Ani cie też tho ruży/ cóś s thego krolesthwá dobrym/ lud Lithewfki niewdzyęczny ochędożył y rozmnożył. *BielKron 392v [idem] PaprUp F.*

γγ. *O ideach, poglądach, naukach, wierze (17) :* *BielKron 86v; A więcze ia tym chwały BOżey bárziej nie rozmnożę y nie wytáwię/ gdy tymże vczyńkom/ ktore z dárowánia BOżego czynić będe: vřprawiedliwienie moje przypilżę? CzechRozm 215v; A wypędziwřzy Germaná Pátryárchę Carogrockiego Kátoliká pořtáwił ná řtolicy oney Anářtázego Heretyká/ z ktorym zebrawřzy řchackę Bifkupow wřchodnych w Cárogradzie/ [...] kácerřstwo vchwalili j rozmnoźili. SkarJedn 198; Thák Ormiáne goráco bárzo y mocnie [przez chrzesř] wiarę S: rozmnoźyli/ y do Perřyanow iá Sášiad řwoich wnieřli. SkarJedn 304, 173, 199; Záchowuyćieź/ przezacni Senatorowie/ w cáořci řwey wiarę ř. Kátholická/ chćećieli áby Rzeczpořp: y krolestwo to trwále byřo/ á tak do vpadku náchylone/ do końcá nie ginęřo: tym řámyym gdy heretyctwo rozmnoźycie/ ábo gorę mu brác dopuřćicie. SkarKazSej 688a.*

rozmnożyć gdzie (7): ktory [Bóg] [...] żydowřkye y pogáńřkye mędrce á mocárze dźiwná řpráwá řwá zwycyężył/ á nád ich wolá wyarę y náukę řwá řwyęřá po wřřytkim řwycyę rozmnożył. KromRozm I F4; KrowObr 33; OrzList f; Iákob nieiáki Zánzalus názwány Syryánim/ Ewřthychiáńřki błáđ/ ktory iednę náurę w Chryřtusie y zmieřzanie bořtwá z cźłowieczeńřtwem kładzie/ w řjriey rozmnożył. SkarJedn 306; O Kryřte ćiebie prošimy/ gdyź řłowu twemu wierzymy/ rácz prawdę wřzędy rozmnożyć ArtKanc O, B3v, K19v.

W przeciwwstawieniach: »rozmnożyć ... przekazić, wykorzenić, zburzyć« (3): Potym Iezabel krolowa chcąc przekázić řluzbę bożá á Bálámowę rozmnożyć/ pobila proroki BielKron 84v; ArtKanc B20, K19v.

W charakterystycznych połączeniach: błáđ rozmnożyć, chwałę (3), heretyctwo, kacerřstwo(-a) (3), náukę, prawdę (2), řłowo, wiarę (3); mocnie rozmnożyć.

Zwrot: »obficie rozmnożyć« (1): O nález wieczny Pánie/ day przy twoim Słowie do końca zetrwanie. Rácźże ie po wźem świećie obficie rozmnożyć/ fałż okrutny złego Antykryfá zburzyć *ArtKanc* K19v.

Szeregi: »szczepić i rozmnożyć« (1): kthore to kácerftwo łzpetne [...] pierwey w Szwáycárzech [*Zwingliusz*] łzczepił y rozmnożył *OrzList* f.

»umocnić i rozmnożyć« (1): Ktory [*zakon*] ácz był łam w łobie dobry y duchowny; wźákźe pokázuiąc grzech/ tym wiecey gi vmocnił y rozmnożył. *WujNT Rom* 7 arg.

δδ. *O chorobach zakaźnych* [*czym*] (1) : Dla tych co ie [*z powodu zarazy*] z miáltá wyganiáią/ przed miáltem mieć kilká cháłup [...]: tám [...] ony ludzie [...] opátrzyć żywnością/ y rzeczy ich od złodzieyftwá. bo złodzieie zázwdy powietrze rozmnożá kradzieżá/ á łákomi ludzie táiemnym kupowánim. *GostGosp* 146.

2. *Szczególnie pobłogosławić, wywyższyć; abundare facere Vulg, PolAnt; addere PolAnt* [*kogo; w tym: w czym* (6)] (7) : *OpecŻyw* 160v; Rozmnożył go [*króla Zygmunta Starego*] y włáwie/ ná wífelike łtrony Nábáwił go złałki łwey/ bárzo mądryy żony *KlerWes* Av; y rozmnoży ćie Pan Bog twoy á połzcześci we wífyltkich łpráwach rąk twoich/ y w potomkách żywothá twego/ y w płodzie bydlá twego/ y buyności á w hoyności źiemie twoiey/ y w doftátku wífyltkich rzeczy. *Leop Deut* 30/9; *BibRadz Eccli* 45/24; *BudBib Deut* 30/9; *KRYłte* národzony/ dla nas ná świat dány/ Rácźże nas pošilić, á w dobrym rozmnożyć *ArtKanc* B12v. [*Cf też 1.a.a.a.a. Zwrot.*]

Iron. (1): Tento Dyogenes łwego y innego imienia nienawidziáł, ale w dobrowolnym vboftwie łie kochał, chwałąc z tego Antiftena miłtrza łwego że go vbogim vcźynił, bo powiadał onim: on mnie tak rozmnożył zchudego vcźynił żebraka, miásto wielkiego domu w kadzi miefzkać kazał. *BielŻyw* 72.

Synonimy: **1.** *powyszczyć, przyczynić, przydać, przysadzić, przysporzyć, rozszerzyć; a.a. rozplódzić, rozrodzić; γ. rozplódzić, rozsiać; δ. rozciągnąć, rozprzestrzenić, rozwieść; ε. przeciágnąć, przedłużyć, przewlec; ζ. nagromadzić, naskarbić; b.a. pobudzić, podnieść, podwysszyć, powyszczyć; β. rozciągnąć, rozsiać; 2. podnieść, podwysszyć.*

Formacje współrdzenne cf MNOŻYĆ.

Cf ROZMNOŻENIE, ROZMNOŻONY